

Troendes åskådning bekräftar medievanor | oktober 2009

- - -

Susanne Wigorts Yngvesson

Lektor i etik, biträdande direktor Centrum för Samtidsanalys

- - -

Att vi svenskar lever i ett sekulariserat land är det allt fler forskare som börjar omvärdera. Istället för att tala om sekularisering verkar det mer meningsfullt att undersöka skillnader mellan trosuppfattningar och religiösa uttryck. Vi svenskar är mer religiösa och andligt sökande än vad vi trodde för ett par decennier sedan. Nyanserna visar sig exempelvis om man analyserar våra medievanor och vår livsåskådning parallellt. Grovhugget kan man säga att religiösa tittar på Rapport och nyandliga läser kändistidningar. Tro och andlighet är ingen privatsak utan uttrycks på olika sätt i vår livsstil.

En fråga på djupet handlar om i vilken grad vi påverkas av vår omgivning att tro eller inte tro – och vad vi i så fall influeras att tro på. Var exempelvis den nyandliga väckelsen i Sverige på 1990-talet en effekt av mediernas rapporteringar kring detta. Eller var det tvärtom så att journalister avspeglade de förändringar av religiösa uttryck som blev synliga? Sedan dess har många kända medieprofiler ”kommit ut” som troende kristna. De har vittnat om snabba omvändelser eller mer långsamma gudsrelationer som växt över tid. Medieelitens religiösa omvändelser har sett olika ut, men intrycket är att medierna generellt sett idag ger mer utrymme åt tro och andlighet i spalter och eter.

En relevant fråga att fundera närmare över är hur de religiösa och icke religiösa konsumerar journalistiska medier. Vilka medievanor har de religiösa, de som tror på ödet och de nyandliga? Går det att se likheter och skillnader mellan grupperna? Enligt studien Tro och andlighet i Sverige, genomförd av Centrum för Samtidsanalys och Demoskop, finns det intressanta iakttagelser att göra. De religiösa är tillgivna tidningsläsare som hellre konsumerar nyheter och ledarsidor än sport. Om de läser tidskrifter så blir det framför allt heminredning, yrkestidningar och kulturtidningar. På tv ser de nyheter, samhällsprogram och livsåskådningsprogram. De ödestroende läser lokal- och kvällstidningar. Mest ägnar de tid till lokala nyheter, familjesidor och insändare. På tidskriftsfronten är det framför allt familj- och kändistidningar som gäller. De nyandliga är de som mest liknar de ödestroende. De läser kvällstidningar, gratistidningar och då framför allt lokala nyheter och familjesidor. I tidskriftshyllan är det framför allt magasin om heminredning, hälsa, skönhet och kändisar som tilltalar.

Mönster i tro och andlighet tycks gå hand i hand med utbildningsnivå och förtroende för samhällsinstitutioner. De religiösa tillhör en privilegierad grupp med hög utbildning, stabil inkomst och trygga familjestrukturer. De ödestroende har en lägre utbildningsnivå, är yngre i genomsnitt än de religiösa och lever i stabila familjestrukturer. Den socialt sett mest utsatta gruppen är de nyandliga. Den domineras av unga kvinnor utan högre utbildning. De flesta av dem är låginkomsttagare och många är arbetslösa.

En möjlig tolkning av undersökningen är att tro och andlighet, liksom mediekonsumtion, båda är konserverande eller bekräftande livsstilsmönster. De religiösa och nyandliga är de grupper som på denna punkt uppvisar de största skillnaderna sinsemellan. Orsakerna är komplexa och rör både sociala, ekonomiska och livsåskådningsmässiga faktorer. Den traditionella samhällsrelaterade journalistiken bekräftar och bekräftas av de religiösa och den estetiska, livsstilsinriktade journalistiken samlar de nyandliga. Ur ett maktperspektiv kan man säga att de nyandliga är en stigmatiserad grupp som finns utanför den samhällspolitiska diskussionen och de religiösa institutionerna. De nyandliga tycks ändå hitta sin egen väg i en livsåskådning som bekräftas i magasin om kändisar och upplevelser. ///